

รูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี่ยวและสถานศึกษาเฉพาะทาง ประเทศจีน THE MODELS OF BUDDHIST EDUCATION AT GUANGXIAO TEMPLE AND SPECIALIZED BUDDHIST EDUCATION INSTITUTIONS IN CHINA

¹พระปลัดปรีชา นนทโก (จุลเจือ) PhrapaladPreecha Nandhako (Chunchuea)
²พีรวัฒน์ ชัยสุข Peerawat Chaisuk ³พระครูโสภณภัทรเวทย์ PhrakruSoponpattaravet
⁴พระครูวิวัฒน์ธรรมานุกูล PhrakhruiWiwatthammanukun ⁵ณัฐนิชา ปัญญา Natnicha Pannipa
¹วัดถ้ำเขาโบสถ์ Thumkaoboat Temple, Thailand
^{2, 3, 4, 5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Phrapaladchuea2038@hotmail.com

Article Received: March 13, 2025. Revised: March 28, 2025. Accepted: March 30, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี่ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน วิเคราะห์บทบาทของวัดกวางเสี่ยวในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทของประเทศจีน และเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี่ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 11 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสถาบันและหลักสูตร 2) ปัจจัยด้านบุคลากร 3) ปัจจัยด้านนโยบายและบริบททางสังคม 4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและปัจจัยส่วนบุคคล วัดกวางเสี่ยวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศจีนในด้านต่างๆ เช่น เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม และเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี่ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน พบว่ามีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น บทบาทและรูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

คำสำคัญ: รูปแบบ, การศึกษาพระพุทธศาสนา, สถานศึกษาเฉพาะทาง, วัด

Abstract

This research article aimed to investigate the factors influencing the models of Buddhist education at Guangxiao Temple and specialized Buddhist education institutions in China, analyzing the role of Guangxiao Temple in promoting Buddhist education within the Chinese context, and comparing the educational management models between Guangxiao Temple and specialized institutions. Qualitative data were collected through interviews with 11 key informants. Data analysis was performed using content analysis.

The research findings revealed four main factors influencing Buddhist education models in this context: 1) institutional and curriculum factors, 2) personnel factors, 3) policy and socio-cultural context, and 4) technology and individual factors. Guangxiao Temple played a crucial role in promoting Buddhist education in China by serving as a center for Buddhist studies, a place for spiritual practice, and a hub for disseminating Buddhist teachings. The comparison between the Buddhist education models at Guangxiao Temple and specialized institutions highlighted several differences. These included their roles and management styles, curriculum content and structure, teaching methodologies, and learning environments.

Keywords: Model, Buddhist Education, Specialized Education Institutions, Temple

บทนำ

เมืองกวางโจวเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่สำคัญของจีนตอนใต้ เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศจีน กวางโจวเป็นเมืองท่าที่สำคัญตั้งแต่สมัยโบราณและเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าหลักของเส้นทางสายไหมทางทะเล ทำให้เมืองนี้เป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมและศาสนาต่างๆ รวมถึงพุทธศาสนาซึ่งได้รับอิทธิพลจากทั้งอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กวางโจวเป็นหนึ่งในเมืองแรกๆ ที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้าสู่จีน ผ่านการติดต่อทางการค้ากับประเทศอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น (Jones, 2016) เมืองนี้มีวัดพุทธเก่าแก่หลายแห่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศาสนา หนึ่งในนั้นคือวัดกวางเสี่ยว ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาที่สำคัญของจีนตอนใต้

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทยและจีนมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในประเทศจีนที่แม้ว่าจะผ่านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองหลายยุคสมัย แต่การศึกษาพระพุทธศาสนายังคงมีบทบาทในการสืบทอดองค์ความรู้และจริยธรรม วัดกวางเสี่ยวในเมืองกวางโจวเป็นตัวอย่างสำคัญของสถาบันทางศาสนาที่มีบทบาทในการเผยแผ่และจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ นอกจากการเป็นศูนย์กลางทางศาสนาแล้ว วัดยังเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้แก่พระสงฆ์และฆราวาสที่สนใจในพระพุทธศาสนาผ่านหลักสูตรและกิจกรรมทางธรรมะที่มีโครงสร้างแตกต่างจากสถาบันการศึกษาเฉพาะทางที่เน้นการเรียนการสอนในระบบมหาวิทยาลัย การศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศจีนจึงมีพัฒนาการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านวัฒนธรรม นโยบายรัฐ และความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 2563) นอกเหนือจากบริบททางศาสนาแล้ว การศึกษาพระพุทธศาสนาในจีนยังสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับภาครัฐและสังคมโดยรวม นโยบายของรัฐบาลจีนที่ควบคุมกิจกรรมทางศาสนามีผลต่อโครงสร้างของสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญ รัฐบาลมักกำหนดให้สถาบันศาสนาต้องสอดคล้องกับแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดในด้านเนื้อหาและแนวทางการสอน อย่างไรก็ตาม การศึกษาพระพุทธศาสนายังคงได้รับการสนับสนุนในบางแง่มุม เนื่องจากแนวคิดของศาสนาพุทธสามารถเชื่อมโยงกับอุดมการณ์ของรัฐเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมได้ (Goossaert and Palmer, 2011) ดังนั้น สถานศึกษาเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนาในจีน เช่น สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

จีน จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทนี้ โดยการพัฒนาแนวทางการศึกษาที่ผสมผสานระหว่างหลักธรรมพุทธศาสนาและแนวคิดที่สอดคล้องกับทิศทางของรัฐ

การศึกษาพระพุทธศาสนาในไทยและจีนมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบทของแต่ละประเทศ ในประเทศไทย พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติและได้รับการสนับสนุนจากรัฐ โดยมีสถาบันสงฆ์ที่เข้มแข็ง เช่น มหาวิทยาลัยสงฆ์อย่างมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรพุทธศาสนาในระดับอุดมศึกษา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2556) ระบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในไทยแบ่งออกเป็นสองแนวทางหลัก ได้แก่ การศึกษาภายในวัดซึ่งเน้นการฝึกปฏิบัติและการศึกษาคัมภีร์ในบริบทของสงฆ์และการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้ทั้งพระสงฆ์และฆราวาสได้เรียนรู้พุทธศาสนาในเชิงลึกและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี่ยวและสถานศึกษาเฉพาะทาง ประเทศจีน เพื่อทำการวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางของการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทที่กว้างขึ้น รวมทั้งนำไปสู่แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาพุทธศาสนาในจีนและไทยให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี่ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของวัดกวางเสี่ยวในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทของประเทศจีน
3. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี่ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนพระพุทธศาสนา ในประเทศจีน จาก การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 รูป/คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จะมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความรู้ในด้านการจัดการเรียนการสอน หรือการบริหารการศึกษา 2) เป็นผู้มีความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา หรือเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นสำคัญประกอบด้วย 1) รูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนา 2) เหตุผลในการสนใจศึกษาพระพุทธศาสนา 3) บริบททางสังคมและวัฒนธรรมกับการศึกษาพระพุทธศาสนา
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยการหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน พบว่า ค่าความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) มีค่าเท่ากับ 0.99 จึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี่ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และ

รายงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน เพื่อสร้างความเข้าใจในบริบทและแนวคิดพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ สืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย องค์การทางศาสนา และฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อสำรวจหลักสูตร จำนวนนักศึกษา แนวทางการเรียนการสอน และความร่วมมือกับสถาบันทางศาสนา สัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนพระพุทธศาสนาหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาในจีน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และมุมมองต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน ระยะที่ 2 วิเคราะห์บทบาทของวัดกวางเสี้ยวในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทของประเทศจีน เข้าเยี่ยมชมศาสนสถาน และสถานศึกษาในเมืองกวางโจวที่สอนหลักสูตรเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หรือมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา สังเกตการณ์ สังเกตการณ์การเรียนการสอน บรรยายภาค และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง ผู้เรียน หรือผู้สอนในการศึกษาพระพุทธศาสนา จำนวน 11 รูป/คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน และระยะที่ 3 เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากทั้งสามระยะมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์ สรุปผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการที่สำคัญในการทำความเข้าใจข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสารต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทของวัดกวางเสี้ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่เป็นระบบ ดังนี้ 1) การจัดระเบียบข้อมูล นำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตมาจัดหมวดหมู่และเรียบเรียงให้เป็นระบบ เพื่อให้สะดวกต่อการวิเคราะห์ในเชิงลึก โดยข้อมูลจะถูกจัดกลุ่มตามหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา เช่น รูปแบบการเรียนการสอน บทบาทของวัดและสถานศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับรัฐ 2) การตรวจสอบความถูกต้อง ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับข้อมูลจากเอกสาร หรือการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ 3) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลเชิงลึก เพื่อค้นหาความหมาย รูปแบบ และความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อระบุประเด็นสำคัญ รูปแบบของการศึกษา และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในแต่ละบริบท โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยหลัก ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านสถาบันและหลักสูตรรูปแบบและเนื้อหาของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวมักจะเน้นการปฏิบัติธรรมและการศึกษาคัมภีร์แบบดั้งเดิม ขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางมีหลักสูตรที่หลากหลายและทันสมัยกว่า เช่น การศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทของสังคมสมัยใหม่ หรือการประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างบางส่วนสนใจหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติธรรมและมีกิจกรรมให้เข้าร่วม ขณะที่บางส่วนให้ความสำคัญกับหลักสูตรที่ตรงกับความสนใจและเป้าหมายในการเรียน

ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถาบัน วัดกวางเสียวเป็นวัดที่มีชื่อเสียงและประวัติศาสตร์อันยาวนาน ซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้คนสนใจศึกษาพระพุทธศาสนา ขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางบางแห่งก็มีชื่อเสียงในด้านผลงานวิจัยและอาจารย์ผู้สอน สิ่งอำนวยความสะดวก สถานศึกษาเฉพาะทางมักจะมียสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยและครบครันกว่าวัด ซึ่งเป็นปัจจัยที่ดึงดูดใจผู้เรียนบางส่วน และค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายในการศึกษาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาเฉพาะทางมักจะสูงกว่าวัด ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคสำหรับผู้เรียนบางส่วน

1.2 ปัจจัยด้านบุคลากร อาจารย์ผู้สอน คุณวุฒิ วิทยวุฒิ ประสบการณ์ และชื่อเสียงของอาจารย์ผู้สอน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาพระพุทธศาสนา ผู้เรียนบางส่วนให้ความสำคัญกับอาจารย์ที่มีชื่อเสียงและมีความรู้ความสามารถ ขณะที่บางส่วนให้ความสำคัญกับการได้เรียนรู้จากพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ พระสงฆ์ วัดกวางเสียวมีพระสงฆ์ที่มีความรู้และความสามารถในการสอนซึ่งเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้ผู้คนสนใจศึกษาพระพุทธศาสนาที่วัด

1.3 ปัจจัยด้านนโยบายและบริบททางสังคม นโยบายของรัฐบาลจีนมีผลต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในหลายด้าน เช่น การควบคุมเนื้อหาการสอน การสนับสนุนงบประมาณ และการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติและระดับท้องถิ่น บริบททางสังคมและวัฒนธรรม สังคมจีนให้ความสำคัญกับการศึกษา และเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติมากขึ้น ทำให้การศึกษาพระพุทธศาสนาได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ วัฒนธรรมจีนยังให้ความสำคัญกับการเคารพครูบาอาจารย์ การทำบุญ และการปฏิบัติธรรม ซึ่งส่งผลดีต่อการศึกษาพระพุทธศาสนา ตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น กับประเทศไทย ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตร และการแลกเปลี่ยนอาจารย์และประสบการณ์ และ

1.4 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและปัจจัยส่วนบุคคล เทคโนโลยีมีผลต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่ช่วยให้เข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้พระพุทธศาสนาได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ เทคโนโลยียังช่วยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในวงกว้าง รวมไปถึง ความสนใจส่วนบุคคลและแรงบันดาลใจมีผลต่อการเลือกศึกษาพระพุทธศาสนา

2. บทบาทของวัดกวางเสียวในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทของประเทศจีนวัดกวางเสียว เป็นวัดพุทธนิกายมหายานเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 1,700 ปี ตั้งอยู่ในเมืองกวางโจวมณฑลกวางตุ้ง ประเทศจีน วัดแห่งนี้มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่และสืบทอดพระพุทธศาสนาในประเทศจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ปัจจุบัน วัดกวางเสียวยังคงเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาที่สำคัญ และเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศจีนและต่างประเทศ วัดกวางเสียวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศจีนในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนา วัดกวางเสียวเป็นที่ตั้งของหน่วยงานทางพระพุทธศาสนาที่สามารถเผยแผ่ จัดกิจกรรม หรือมอบความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้กับผู้สนใจศึกษาได้ นอกจากนี้ วัดกวางเสียวยังมีห้องสมุดขนาดใหญ่ที่รวบรวมหนังสือและเอกสารทางพระพุทธศาสนาไว้เป็นจำนวนมาก 2) เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม วัดกวางเสียวเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม เนื่องจากมีบรรยากาศที่เงียบสงบและมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เช่น กุฏิสำหรับพักอาศัย ห้องสำหรับนั่งสมาธิ และโรงอาหารมังสวิรัติ 3) เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วัดกวางเสียวจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดอบรมพระพุทธศาสนา การบรรยายธรรม และการจัดกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ และ 4) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วัดกวางเสี้ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของเมืองกวางโจว วัดแห่งนี้มีสถาปัตยกรรมที่สวยงาม และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติให้มาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก

3. การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน ในประเทศจีนมีสถานศึกษาเฉพาะทางที่ทำการสอนพระพุทธศาสนาแบบเฉพาะทางในจีนทั้งหมด 35 เมือง ดังนี้ 1) กรุงปักกิ่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนาจีน และวิทยาลัยพุทธศาสนาจีน สาขาภาษาทิเบตขั้นสูง 2) นครเซินเจิ้น ประกอบด้วย 3) วิทยาลัยเป็นหวน 4) นครซูโจว ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนาจีน สาขาเซาหลิงเหยียน และสถาบันวิจัยพุทธศาสนา 5) เมืองโจวซาน ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนาจีน สาขาเซาผู้ถัว 6) เมืองจี้หนิง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนาจีน สาขาภาษาบาลีขั้นสูง 7) เมืองเซียงลา ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา สาขาภาษาทิเบต 8) เมืองคุนหมิง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 9) เมืองลาซา ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนาทิเบต 10) อำเภอคังติง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา สาขาภาษาทิเบต 11) เซาเอ๋อเหมย์ ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 12) เมืองเฉิงตู ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนาภิกษุณี 13) อำเภอหลี่ ประกอบด้วยวิทยาลัยพุทธศาสนา สาขาภาษาทิเบต สาขาอาปา 14) อำเภอหลู่ติง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา สาขาภาษาทิเบต สาขาคังจื่อ 15) นครเซียงไฮ้ ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 16) อำเภอฝูเฟิง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา วัดฝ่าเหมิน 17) อำเภออู่ไถ ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนาภิกษุณีเซาอู่ไถ 18) เมืองชิงเต่า ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 19) อำเภอเก๋ยเต๋อ ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา สาขาภาษาทิเบต 20) เมืองฮูฮอต ประกอบด้วย โรงเรียนพุทธศาสนา 21) อำเภอจี้จ๋อัน ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 22) อำเภออี้หวง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 23) เมืองเจิ้นเจียง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 24) เมืองหยางโจว ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 25) เมืองหนานจิง ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนาภิกษุณี และวิทยาลัยพุทธศาสนาจีน สาขาเซาซีเซี่ย 26) เมืองฉางซา ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 27) เมืองอู่ฮั่น ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 28) เมืองฮาร์บิน ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 29) อำเภอถงไป ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 30) อำเภอจ้าว ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 31) เมืองชานย่า ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 32) เมืองกว่างโจว ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 33) อำเภอเซี่ยเหอ ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 34) เมืองเซี่ยเหมิน ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา 35) เมืองฝูเถียน ประกอบด้วย วิทยาลัยพุทธศาสนา เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน พบว่ามีความแตกต่างกันในหลายด้าน ดังนี้ 1) บทบาทและรูปแบบการจัดการศึกษา วัดกวางเสี้ยวมีบทบาทในการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการเผยแผ่ศาสนา และการปฏิบัติธรรม รูปแบบการศึกษานี้เน้นการฝึกปฏิบัติและการเรียนรู้จากพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทาง เช่น วิทยาลัยพุทธศาสนาจีน และวิทยาลัยพุทธศาสนาจีน สาขาภาษาทิเบตขั้นสูง วิทยาลัยเป็นหวน วิทยาลัยพุทธศาสนาจีน สาขาเซาหลิงเหยียน และสถาบันวิจัยพุทธศาสนา วิทยาลัยพุทธศาสนาจีน สาขาเซาผู้ มีบทบาทในการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในรูปแบบที่เป็นระบบ มีหลักสูตรที่หลากหลาย และเน้นการศึกษาเชิงวิชาการควบคู่ไปกับการปฏิบัติธรรม 2) หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน วัดกวางเสี้ยวมีหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติธรรมและการศึกษาคัมภีร์ เนื้อหาการเรียนการสอนเน้นการศึกษาพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางมีหลักสูตรที่หลากหลาย ทั้งหลักสูตรระดับปริญญาตรี โท และเอก เนื้อหาการเรียนการสอนครอบคลุมทั้งพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ 3) วิธีการเรียนการสอน วัดกวางเสี้ยวใช้วิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม เช่น การบรรยาย การ

สนทนา และการฝึกปฏิบัติ ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางใช้วิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอผลงาน และการใช้เทคโนโลยี 4) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้: วัดกวางเสี้ยวมีสภาพแวดล้อมที่สงบและเป็นธรรมชาติ เหมาะสำหรับการฝึกปฏิบัติธรรม ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางมีสภาพแวดล้อมที่ทันสมัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน 5) บทบาทของอาจารย์: ในวัดกวางเสี้ยวพระสงฆ์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางมีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ 6) ความร่วมมือระหว่างประเทศ: วัดกวางเสี้ยวมีความร่วมมือกับประเทศไทยในหลายด้าน เช่น การแลกเปลี่ยนพระสงฆ์และการจัดกิจกรรมทางศาสนา ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางมีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ เช่น การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและการทำวิจัยร่วมกัน 7) ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาล: วัดกวางเสี้ยวได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลในด้านการควบคุมเนื้อหาการสอนและการเผยแผ่ศาสนา ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลในด้านการสนับสนุนงบประมาณและการกำหนดมาตรฐานการศึกษา 8) ผลกระทบจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม: วัดกวางเสี้ยวได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนในการตีความพระพุทธศาสนาและการจัดกิจกรรมทางศาสนา ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางได้รับอิทธิพลจากสังคมจีนในการกำหนดทิศทางการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร 9) ปัจจัยอื่นๆ: เทคโนโลยีมีผลต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน โดยวัดกวางเสี้ยวเริ่มนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแผ่ศาสนาและการจัดการศึกษา ในขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้

งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จในการตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน พบว่ามี 4 ปัจจัยหลักได้แก่ ปัจจัยด้านสถาบันและหลักสูตร ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านนโยบายและบริบททางสังคม และปัจจัยด้านเทคโนโลยีและปัจจัยส่วนบุคคล นอกจากนี้ ยังได้วิเคราะห์บทบาทของวัดกวางเสี้ยวในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศจีน และเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาในวัดกวางเสี้ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทาง พบว่ามีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น บทบาทและรูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ บทบาทของอาจารย์ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาล ผลกระทบจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยอื่นๆ

อภิปรายผลการวิจัย

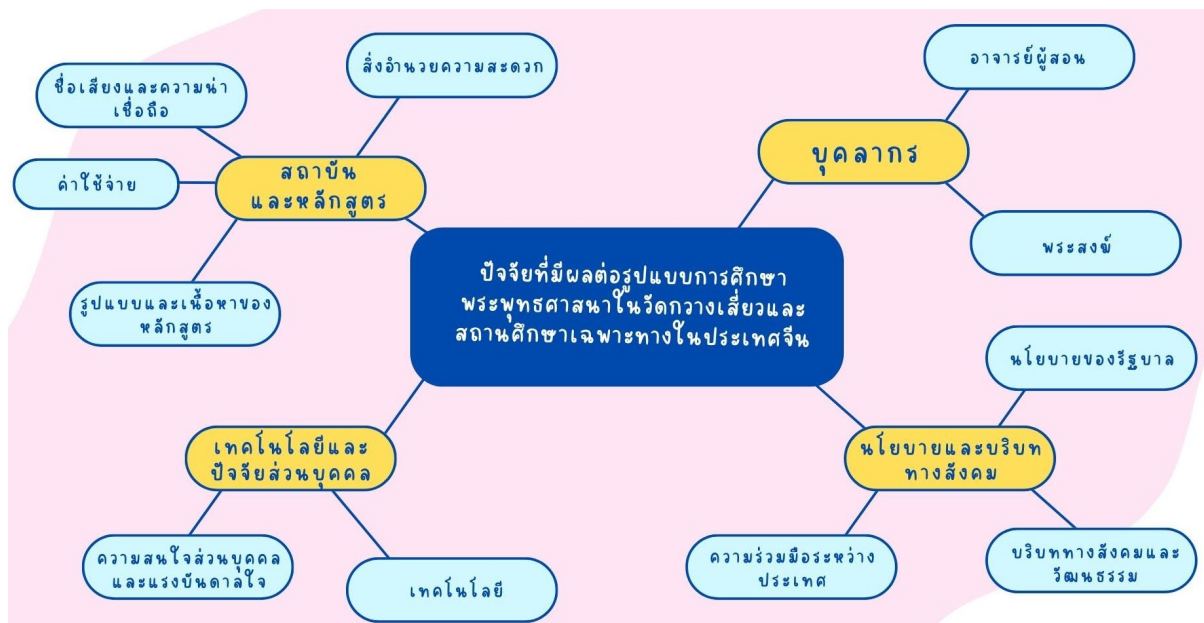
การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน วิเคราะห์บทบาทของวัดกวางเสี้ยวในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทของประเทศจีน และเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางเสี้ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่ามี 4 ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทดังกล่าว ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสถาบันและหลักสูตร 2) ปัจจัยด้านบุคลากร 3) ปัจจัยด้านนโยบายและบริบททางสังคม 4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยส่วนบุคคล วัดกวางเสี้ยวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศจีนในด้านต่างๆ เช่น เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมและเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษา

พระพุทธศาสนาในวัดกวางเกี่ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน พบว่า มีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น บทบาทและรูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Farahiza Zaihan Azizan (2010) ที่พบว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานในสถาบันอุดมศึกษาในมาเลเซีย พบว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายให้ประสิทธิผลทางการเรียนรู้ที่มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wan Fatimah Bt Wan Ahmad, Afza Bt Shafie and Josefina Barnachea Janier (2008) ที่พบว่า การรับรู้ของนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนและการเรียนรู้คณิตศาสตร์: การประยุกต์ใช้การบูรณาการคือ บทบาทของการเรียนรู้แบบผสมผสานในการสนับสนุนการสอนและการเรียนรู้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการรับรู้ในเชิงบวกเมื่อใช้แนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภลักษณ์ เศษระพานิช (2550) ที่พบว่า การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน ผลการศึกษาที่มุ่งเน้นถึงความเป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษาจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวัชร เทวสิรินาโค และคณะ (2563) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีทักษะกระบวนการในการศึกษาประกอบด้วยแรงขับเคลื่อน 4 ประการ ได้แก่ 1) ระหว่างผู้สอน/ผู้เรียน 2) ผู้เรียน/ผู้เรียน 3) ผู้เรียน/สิ่งแวดล้อม และ 4) ผู้สอน/สิ่งแวดล้อม ซึ่ง 4 ประการนี้ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการเรียนรู้ส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยในครั้งนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดกวางและสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศจีน 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสถาบันและหลักสูตร รูปแบบและเนื้อหาของหลักสูตรที่มีความแตกต่างกัน หลักสูตรแบบดั้งเดิมที่เน้นการปฏิบัติธรรมและการศึกษาคัมภีร์ ขณะที่สถานศึกษาเฉพาะทางมีหลักสูตรที่หลากหลายและทันสมัยกว่า เช่น การศึกษาพระพุทธศาสนาในบริบทสังคมสมัยใหม่ หรือการประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถาบัน สิ่งอำนวยความสะดวก และค่าใช้จ่ายในการศึกษาก็เป็นปัจจัยที่ผู้เรียนพิจารณาในการเลือกสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านบุคลากร คุณวุฒิ วิทยุฒิ ประสบการณ์ และชื่อเสียงของอาจารย์ผู้สอน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาพระพุทธศาสนา ผู้เรียนบางส่วนให้ความสำคัญกับอาจารย์ที่มีชื่อเสียงและมีความรู้ความสามารถ ขณะที่บางส่วนให้ความสำคัญกับการได้เรียนรู้จากพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ 3) ปัจจัยด้านนโยบายและบริบททางสังคม นโยบายของรัฐบาลจีนมีผลต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในหลายด้าน เช่น การควบคุมเนื้อหาการสอน การสนับสนุนงบประมาณ และการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติและระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจีนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาและเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติมากขึ้น รวมถึงค่านิยมในการเคารพครูบาอาจารย์ การทำบุญ และการปฏิบัติธรรม ก็ส่งผลดีต่อการศึกษาพระพุทธศาสนา 4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและปัจจัยส่วนบุคคล เทคโนโลยี โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ ช่วยให้เข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้พระพุทธศาสนาได้ง่ายขึ้น และช่วยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในวงกว้าง นอกจากนี้ ความสนใจส่วนบุคคลและแรงบันดาลใจก็มีผลต่อการเลือกศึกษาพระพุทธศาสนา โดยสรุปดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยสามารถนำแนวคิดนี้ไปพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลายและทันสมัยมากขึ้น เช่น การนำเสนอหลักสูตรที่เชื่อมโยงพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์แขนงอื่นๆ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการอภิปรายและการวิเคราะห์ หรือการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้
 - 1.2 สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยและจีนสามารถขยายความร่วมมือในด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เช่น การจัดโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ การจัดสัมมนาทางวิชาการร่วมกัน หรือการทำวิจัยร่วมกัน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบรูปแบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดทางเสี้ยวกับสถานศึกษาเฉพาะทางในประเทศอื่นๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับโลก
 - 2.2 ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายของรัฐบาลจีนต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดทางเสี้ยวและสถานศึกษาเฉพาะทาง
 - 2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาพระพุทธศาสนาในวัดทางเสี้ยวและสถานศึกษาเฉพาะทาง

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2545). พระพุทธศาสนาในจีน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระวัชร เทวสิรินาโค, พระครูพรหมเขตคณารักษ์ และจรรยาพร เหมรังสี. (2563). รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 4(2), 1–11.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). การศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- ศุภลักษณ์ เศษะพานิช. (2550). การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Azizan, F. Z. (2010). Blended learning in higher education institution in Malaysia. In Proceedings of regional conference on knowledge integration in ICT.
- Goossaert, V. and Palmer, D. A. (2011). The religious question in modern China. Chicago: University of Chicago Press.
- Harvey, P. (2013). An introduction to Buddhism: Teachings, history and practices. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jones, C. B. (2016). Buddhism in China: A historical overview. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Nedostup, R. (2020). Superstitious regimes: Religion and the politics of Chinese modernity. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Asia Center.
- Wan Fatimah Bt Wan Ahmad, Afza Bt Shafie and Josefina Barnachea Janier. (2008). Students Perceptions Towards Blended Learning in Teaching and Learning Mathematics: Application of Integration. Petronas University of Technology, Malaysia.
- Wei, X. (2018). Buddhist revival in post-Mao China. Oxford: Oxford University Press.